

گزارش عملکرد مرکز نظارت، ارزیابی و تضمین کیفیت (از سال ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۹)

۱. مقدمه

تقویت ابعاد نظارتی آموزش عالی همواره مورد تأکید متولیان آموزش عالی کشور بوده و این موضوع به صراحت در اسناد فرادستی کشور از جمله «سیاست‌های کلی علم و فناوری ابلاغی مقام معظم رهبری»، «سند چشم‌انداز جمهوری اسلامی ایران»، «نقشه جامع علمی کشور» و «قانون اهداف، وظایف و تشکیلات وزارت علوم، تحقیقات و فناوری»، مورد تأکید قرار گرفته است. در جدول ۱، جایگاه نظارت و ارزیابی در اسناد فرادستی قابل مشاهده است.

جدول ۱. جایگاه نظارت و ارزیابی در اسناد فرادستی

ردیف	عنوان سند	ماده یا بند قانونی مرتبط با نظارت و ارزیابی
1	سیاست‌های کلی علم و فناوری	بند ۲-۳: ساماندهی و تقویت نظام های نظارت، ارزیابی، اعتبارسنجی و رتبه بندی در حوزه‌های علم و فناوری.
2	نقشه جامع علمی کشور	راهبرد کلان ۱، راهبرد ملی ۶: اصلاح فرآیندها و ساختارهای نظارت و ارزیابی علم، فناوری و نوآوری ملی و تعیین استاندارد های بومی در حوزه علم و فناوری در چارچوب نیازهای اقتصادی و اجتماعی کشور.
		راهبرد کلان ۱، اقدام ملی ۳: توانمندسازی بخش غیردولتی در نظام علم و فناوری و کاهش تصدی‌گری دولت همزمان با تقویت ابعاد نظارتی آن.
		راهبرد کلان ۱، اقدام ملی ۱۱: طراحی نظام کارآمد برای نظارت و ارزیابی و استقرار نظام‌های جامع رتبه‌بندی و تضمین کیفیت نهادهای علمی، فناوری و نوآوری با تأکید بر حفظ حقوق متقاضیان و شفاف‌سازی و رونق بازار عرضه و تقاضا.
3	قانون برنامه پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران	بند «و» از ماده ۱۵: استقرار نظام جامع نظارت و ارزیابی و رتبه‌بندی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و پژوهشی بر اساس شاخص‌های مورد تأیید وزارتخانه‌های مذکور منوط به عدم مغایرت با مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی با هدف ارتقاء کیفیت آموزشی و پژوهشی
		تبصره ماده ۱۵: پس از استقرار نظام جامع نظارت و ارزیابی و تضمین کیفیت، هرگونه گسترش و توسعه رشته‌ها، گروه‌ها و مقاطع تحصیلی موقوف به رعایت شاخص‌های ابلاغی از سوی وزارتخانه‌های ذی‌ربط توسط دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و تحقیقاتی است. وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی حسب مورد مجازند عملیات اجرایی سنجش کیفیت و رتبه‌بندی را بر اساس این نظام به مؤسسات مورد تأیید در بخش غیردولتی واگذار نمایند.
4	قانون اهداف، وظایف و تشکیلات وزارت علوم، تحقیقات و فناوری	جزء الف از بند ۱۰ در ماده ۲: ارزیابی جامع عملکرد نظام ملی علوم، تحقیقات و فناوری شامل پیشرفت‌ها، شناخت موانع و مشکلات و تدوین و ارائه گزارش سالانه.
		جزء ب از بند ۵ در ماده ۲: نظارت بر فعالیت‌های دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و تحقیقاتی کشور.
		جزء ب از بند ۶ در ماده ۲: ارزیابی مستمر فعالیت هرگونه واحد آموزش عالی و یا مؤسسه تحقیقاتی.
		جزء ب از بند ۱۰ در ماده ۲: ارزیابی و اعتبارسنجی علمی دانشگاه‌ها، مؤسسات آموزش عالی و تحقیقاتی.

با توجه به اسناد مذکور در جدول ۱، در سال ۱۳۹۱ به منظور جداسازی حیطه «سیاستگذاری و برنامه ریزی» از «نظارت و ارزیابی» و ایجاد تمرکز بیشتر در این حوزه، با تجمع دفاتر نظارت و ارزیابی در معاونت های مختلف وزارت (دفتر نظارت و ارزیابی آموزشی (معاونت آموزشی)، دفتر نظارت و ارزیابی پژوهش و فناوری (معاونت پژوهش و فناوری) و دفتر نظارت و ارزیابی فرهنگی (معاونت فرهنگی))، «مرکز نظارت و ارزیابی آموزش عالی» تشکیل شد. در ادامه در سال 1398 با توجه به لزوم نظارت و ارزیابی در وجوه مختلف نظام آموزش عالی، پژوهش و فناوری، نام مرکز به «مرکز نظارت، ارزیابی و تضمین کیفیت علوم، تحقیقات و فناوری» تغییر یافت.

یادآور می شود واژگان تخصصی مورد استفاده در این حوزه به شرح زیر است:

الف. نظارت (Supervision): فرایندی مستمر و پیوسته برای بررسی میزان پیشرفت روندها و فرایندهای یک نظام، مؤسسه یا برنامه به منظور اطمینان از اجرای فعالیت ها مطابق برنامه ها و اهداف مقطعی و ارائه بازخورد برای اعمال اصلاحات در فرایند.

ب. ارزیابی (Evaluation): فرایند نظام مند و عینی ناظر بر تعیین، گردآوری و اندازه گیری داده ها و اطلاعات توصیفی، تحلیل و تفسیر آنها در یک نظام، مؤسسه یا برنامه با هدف قضاوت درباره ارزش و میزان تحقق اهداف، عملیات و نتایج آنها به منظور هدایت در تصمیم گیری، یادگیری و نیز پاسخ گویی و اطلاع رسانی به ذی نفعان.

ج. تضمین کیفیت (Quality Assurance): سازوکاری تنظیمی برای نگهداشت و اطمینان از کیفیت و بهبود مستمر خدمات / فرآورده ها در سطح یک نظام، مؤسسه یا برنامه.

تضمین کیفیت در واقع قراردادی مشترک و عمومی است که فرایندهای هدف مند و روش مندی را تعیین می کند تا از طریق آن، ذی نفعان درباره وجود شرایط لازم و سازوکارهای مؤثر برای استقرار، نگهداری و ارتقای کیفیت در نظام، مؤسسه یا برنامه اطمینان یابند.

۲. وظایف و ساختار سازمانی مرکز

اهم وظایف مرکز نظارت، ارزیابی و تضمین کیفیت به شرح زیر است:

۱. طراحی و تدوین سیاست ها، برنامه های راهبردی، عملیاتی و امور اجرایی نظام نظارت و ارزیابی به منظور ارتقا و بهبود کیفیت نظام آموزش عالی، پژوهش و فناوری بر اساس اسناد بالادستی (شامل سیاست های کلی نظام علم و فناوری، سند چشم انداز، نقشه جامع علمی کشور، قانون اهداف، وظایف و تشکیلات وزارت عتف).

۲. مطالعه، تدوین و بازنگری در الگوی نظارت و ارزیابی (شامل اصول، معیارها، شاخص ها و استانداردها) در زیرنظام های آموزش عالی، پژوهشی و فناوری اعم از اجرایی، آموزشی، پژوهشی، فناوری، دانشجویی، فرهنگی و اجتماعی و امور بین الملل.

۳. نظارت مستمر بر فعالیت دانشگاه ها و مؤسسات آموزش عالی، پژوهشی و فناوری کشور اعم از دولتی، غیر دولتی و آزاد در امور اجرایی، آموزشی، پژوهشی، فناوری، دانشجویی، فرهنگی و اجتماعی و امور بین الملل و انجام ارزیابی عملکرد آن ها و ارائه گزارش های تخصصی به مقام عالی وزارت.

۴. برنامه‌ریزی و هماهنگی هیئت‌های نظارت و ارزیابی استانی برای انجام فرایند نظارت و ارزیابی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی، پژوهشی و فناوری دولتی، غیردولتی و آزاد.
۵. طراحی، تدوین و اجرای برنامه‌های نظارت و ارزیابی در دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی، پژوهشی و فناوری دولتی، غیردولتی و آزاد و ارائه گزارش‌های لازم به وزیر و مراجع ذی صلاح.
۶. طراحی و نهادینه سازی نظام اعتبارسنجی، اعتباربخشی و تضمین کیفیت نظام علوم، تحقیقات و فناوری کشور.
۷. بهره‌گیری از ظرفیت سازمان‌های مردم‌نهاد، اتحادیه‌ها و انجمن‌های علمی و صنفی مرتبط با آموزش عالی به منظور ایجاد زمینه مشارکت و اشتراک مساعی ذی‌نفعان برای تقویت نظام نظارت، ارزیابی و تضمین کیفیت.
۸. نظارت و ارزیابی ستاد وزارت عتف در حوزه‌های سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی و اجرا و ارائه گزارش‌های لازم به وزیر.
۹. طراحی، استقرار و اجرای الگوی مناسب سنجش شایستگی و عملکرد مدیریتی روسای دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی، پژوهشی و فناوری کشور.
۱۰. طراحی و اجرای نظام گونه‌بندی، رده‌بندی و رتبه‌بندی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی، پژوهشی و فناوری اعم از دولتی، غیردولتی و آزاد.
۱۱. نیازسنجی و تأمین اعضای هیئت علمی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی، پژوهشی و فناوری کشور و تخصیص سهمیه‌های مربوط به آن‌ها.

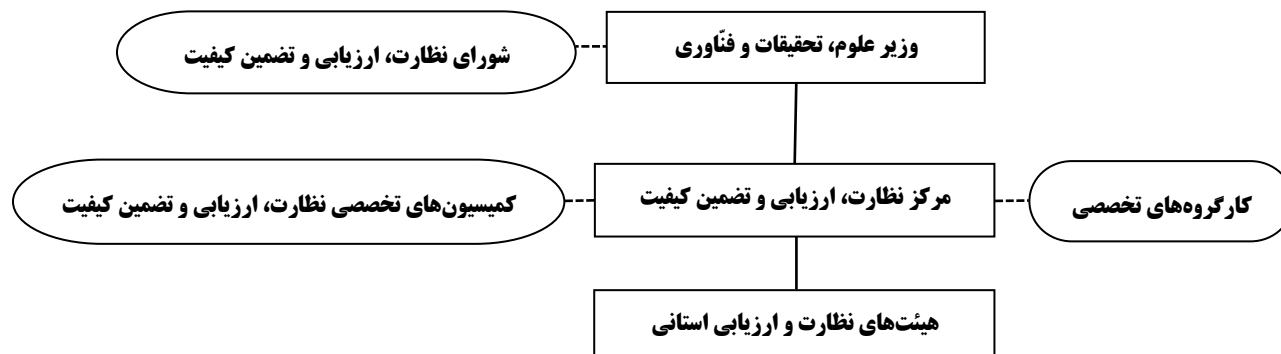
برای انجام این وظایف، تعداد ۴۶ سمت سازمانی به شرح زیر برای مرکز مصوب شده است:

۱. رئیس
۲. سه سمت معاون
۳. هشت سمت رئیس گروه
۴. هفت سمت هیئت علمی
۵. ۳۰ سمت کارشناس و کارشناس مسؤل

نظام ملی نظارت دارای ارکان زیر است:

۱. شورای نظارت، ارزیابی و تضمین کیفیت؛
۲. مرکز نظارت، ارزیابی و تضمین کیفیت؛
۳. هیئت‌های نظارت، ارزیابی و تضمین کیفیت استانی؛
۴. دفاتر نظارت، ارزیابی و تضمین کیفیت مؤسسات آموزش عالی، پژوهشی و فناوری.

ساختار نظام نظارت در شکل ۱ آمده است.

شکل ۱. ساختار نظام نظارت، ارزیابی و تضمین کیفیت

«شورای نظارت، ارزیابی و تضمین کیفیت علوم، تحقیقات و فناوری»، عالی‌ترین رکن نظام «نظارت، ارزیابی و تضمین کیفیت» است که اهم وظایف و اختیارات آن به شرح زیر است:

۱. بررسی و تصویب سیاست‌ها، خط مشی‌ها، اصول و برنامه‌های کلی نظام نظارت، ارزیابی و تضمین کیفیت
۲. همسوسازی کلیه فعالیت‌های نظارت، ارزیابی و تضمین کیفیت عتف.
۳. بررسی و تصویب شاخص‌ها و استانداردهای ملی در نظارت، ارزیابی و تضمین کیفیت عتف.
۴. بازنگری و تصویب دستورعمل‌های مورد نیاز نظام نظارت، ارزیابی و تضمین کیفیت عتف.

«کمیسیون‌های تخصصی نظارت، ارزیابی و تضمین کیفیت» نیز متولی بررسی، مشاوره، تحقیق، طراحی و تدوین برنامه‌های راهبردی و تدوین سیاست‌های اجرایی برای شورا و دبیرخانه آن هستند.

دبیرخانه شورا در مرکز نظارت مستقر بوده و زیر نظر رئیس مرکز فعالیت می‌کند. ابلاغ، پیگیری و ارائه گزارش از میزان تحقق مصوبات شورا بر عهده دبیر شورا است. ضمناً مسؤلیت بررسی درخواست‌ها، اولویت‌بندی موضوعات، تهیه برنامه زمانی برای تشکیل جلسات شورا، هماهنگی گروه‌های تخصصی، تنظیم دستور جلسات، ابلاغ مصوبات، ثبت و ضبط سوابق مربوط نیز بر عهده مرکز است.

از ابتدای ابلاغ آیین‌نامه نظام نظارت و ارزیابی (سال ۱۳۹۵)، جلسات شورا به شرح جدول ۲ برگزار شده است.

جدول ۲. فهرست جلسات شورای نظارت و ارزیابی

موضوع جلسه	تاریخ برگزاری	شماره جلسه
تبیین نظام نظارت، ارزیابی و تضمین کیفیت علوم، تحقیقات و فناوری	۹۵/۱۲/۲۲	۱
بررسی اصلاحات پیشنهادی آیین‌نامه نظام نظارت، ارزیابی و تضمین کیفیت مؤسسات آموزش عالی، پژوهشی و فناوری	۱۳۹۶/۰۲/۱۰	۲
بررسی آیین‌نامه نحوه فعالیت هیئت‌های نظارت، ارزیابی و تضمین کیفیت استانی	۱۳۹۶/۰۳/۲۱	۳

شماره جلسه	تاریخ برگزاری	موضوع جلسه
۴	۱۳۹۶/۰۵/۰۸	بررسی دستورعمل نحوه پرداخت حق الزحمه اعضای گروه های بازدید کننده از مؤسسات آموزش عالی، پژوهشی و فناوری
۵	۱۳۹۷/۰۵/۲۳	۱. ارائه گزارش اجمالی مرکز از استقرار ساختاری نظام نظارت، ارزیابی و تضمین کیفیت عتف ۲. ارائه گزارش تحلیلی مرکز نظارت، ارزیابی و تضمین کیفیت از مؤسسات آموزش عالی آزاد.
۶	۱۳۹۷/۰۷/۰۸	ارائه گزارش تحلیلی مرکز نظارت، ارزیابی و تضمین کیفیت از وضعیت کلی مؤسسات آموزش عالی غیردولتی - غیرانتفاعی
۷	۱۳۹۷/۱۲/۱۲	بررسی «مدل ارزیابی عملکرد مؤسسه های پژوهشی کشور»
۸	۱۳۹۸/۰۲/۱۴	بررسی «مدل ارزیابی عملکرد مؤسسه های فناورانه (پارک های علم و فناوری و مراکز رشد)
۹	۱۳۹۸/۰۹/۰۲	ارائه تحلیل راهبردی فعالیت پردیس های دانشگاه های دولتی
۱۰	۱۳۹۸/۱۰/۰۷	ادامه ارائه تحلیل راهبردی فعالیت پردیس های دانشگاه های دولتی
۱۱	۱۳۹۸/۱۰/۲۸	بررسی الگوی پیشنهادی «سنجش شایستگی مدیران نهاد های علمی کشور»
۱۲	۹۹/۰۴/۲۹	۱. بررسی «الگوی ارزیابی مؤسسه های اطلاعات علمی» ۲. بررسی گزارش ارزیابی «مرکز منطقه ای اطلاع رسانی علوم و فناوری»
۱۳	۹۹/۰۵/۱۲	بررسی گزارش ارزیابی «پایگاه استنادی علوم جهان اسلام»
۱۴	۹۹/۰۹/۱۷	ارائه نتایج ارزیابی وزارت علوم در سال ۱۳۹۸ در شاخص های اختصاصی از دیدگاه سازمان اداری و استخدامی کشور

مرکز نظارت و ارزیابی در این نظام، به عنوان متولی اصلی نظارت، ارزیابی و تضمین کیفیت، وظیفه ایجاد زمینه های تصمیم گیری برای دبیرخانه شورای نظارت و ارزیابی با استفاده از ظرفیت «کارگروه های تخصصی نظارت و ارزیابی»، «هیئت های نظارت، ارزیابی و تضمین کیفیت استانی» و «دفاتر نظارت، ارزیابی و تضمین کیفیت مؤسسات آموزش عالی، پژوهشی و فناوری» را بر عهده دارد.

فهرست جلسات برگزار شده کمیسیون ها و کارگروه های تخصصی نظارت و ارزیابی در جدول شماره ۳ آمده است.

جدول ۳. فهرست جلسات کمیسیون ها و کارگروه های تخصصی نظارت و ارزیابی

ردیف	عنوان	تعداد	موضوع جلسات	سال برگزاری
۱	کمیسیون تخصصی آموزشی	۷	تحلیل زیرنظام های دانشگاه آزاد اسلامی، فرهنگیان، فنی و حرفه ای، مؤسسات غیردولتی غیرانتفاعی، مؤسسات آموزش عالی آزاد	۱۳۹۶ و ۱۳۹۷
۲	کمیسیون تخصصی فرهنگی	۶	بررسی الگوهای نظارت و ارزیابی فرهنگی در دانشگاه های منتخب (پیام نور، علمی - کاربردی، علامه طباطبایی، صنعتی اصفهان و الزهرا (س))	۱۳۹۶

ردیف	عنوان	تعداد	موضوع جلسات	سال برگزاری
۴	کارگروه تخصصی پیام نور	۱۳	۱. گزارش مدیریت نظارت و ارزیابی دانشگاه پیام نور از سازوکار نظام نظارت و ارزیابی دانشگاه پیام نور ۲. تدوین نسخه اولیه شاخص های ارزیابی دانشگاه پیام نور	۱۳۹۷ و ۱۳۹۸
۵	کارگروه تخصصی فرهنگیان	۱۳	۱. گزارش دانشگاه فرهنگیان از سازوکار نظارت و ارزیابی در دانشگاه ۲. بررسی گزارش تحلیل SWOT دانشگاه فرهنگیان ۳. تدوین نسخه اولیه شاخص های نظارت و ارزیابی دانشگاه فرهنگیان	۱۳۹۷ و ۱۳۹۸
۶	کارگروه تخصصی فنی حرفه‌ای	۱۰	۱. گزارش دانشگاه فنی و حرفه‌ای از سازوکار نظارت و ارزیابی در دانشگاه ۲. تدوین نسخه اولیه شاخص های ارزیابی دانشگاه فنی و حرفه‌ای	۱۳۹۷ و ۱۳۹۸
۷	کارگروه تخصصی مؤسسات پژوهشی و فناوری	۱۲	بررسی و تدوین الگوی ارزیابی مؤسسه های پژوهشی و فناوری	۱۳۹۷
۸	کارگروه نظارت و ارزیابی مقررات علمی	۵	تحلیل آیین نامه‌های دوره دکتری	۱۳۹۹

۳. عملکرد مرکز

مجموعه فعالیت‌های مرکز از سال ۱۳۹۲ تاکنون را می‌توان در شش بخش زیر بیان کرد:

۱. طراحی نظام حقوقی نظارت و ارزیابی (شامل مقررات مورد نیاز و الگوهای نظارت و ارزیابی).
۲. طراحی و تحقق دولت الکترونیکی نظارت و ارزیابی (طراحی فرایندهای الکترونیکی و سامانه سپاری آنها)
۳. بازدیدهای نظارتی و تدوین گزارش‌های میدانی
۴. همکاری در تأمین هیئت علمی
۵. ارزیابی عملکرد ستاد وزارت علوم
۶. فرهنگ سازی در زمینه نظارت، ارزیابی و تضمین کیفیت

در ادامه به اختصار گزارش عملکرد مرکز در هریک از این حوزه‌ها اشاره می‌شود:

۳-۱. طراحی نظام حقوقی نظارت و ارزیابی، شامل مقررات مورد نیاز و الگوهای نظارت و ارزیابی

هم‌چنان که اشاره شد مرکز نظارت و ارزیابی، عهده‌دار استقرار نظام نظارت، ارزیابی و تضمین کیفیت است. برای اجرای این وظیفه، مرکز تلاش‌هایی را برای بازنگری و تدوین مقررات مورد نیاز و نیز تدوین الگوهای نظارت و ارزیابی در برنامه خود قرارداد داده است. جدول ۴ فهرست مقررات تدوین شده را نشان می‌دهد:

جدول ۴. مقررات تدوین/ بازنگری شده در مرکز

ردیف	عنوان	سال تصویب	مرجع تصویب/ ابلاغ
۱	آیین‌نامه نظام نظارت ارزیابی و تضمین کیفیت	۱۳۹۵	وزیر علوم، تحقیقات و فناوری
۲	آیین‌نامه نحوه فعالیت هیئت‌های استانی نظارت و ارزیابی	۱۳۹۶	شورای نظارت، ارزیابی و تضمین کیفیت
۳	آیین‌نامه تشکیل شورا و مدیریت نظارت، ارزیابی و تضمین کیفیت مؤسسه‌های آموزش عالی، پژوهشی و فناوری	۱۳۹۶	
۴	دستورعمل ارزیابی عملکرد هیئت‌های نظارت، ارزیابی و تضمین کیفیت استانی	۱۳۹۶	مرکز نظارت، ارزیابی و تضمین کیفیت
۵	دستورعمل جایابی و تعیین محل خدمت دانش‌آموختگان دکتری متعهد خدمت (در دست تدوین)	۱۳۹۹	

علاوه بر این مرکز برای تدقیق فرایند ارزیابی، الگوهایی را تدوین کرده که در جدول ۵ فهرست آنها آمده است.

جدول ۵. الگوهای تدوین شده در مرکز

ردیف	موضوع	سال تصویب/ اجرا
۱	بازنگری کاربرد های بازدید از دانشگاه ها و موسسه‌های آموزش عالی	۱۳۹۶
۲	تدوین و تصویب مدل ارزیابی مؤسسه‌های پژوهشی کشور	۱۳۹۷
۳	تدوین و تصویب الگوی ارزیابی عملکرد هیئت‌های نظارت، ارزیابی و تضمین کیفیت استانی	
۴	تدوین و تصویب مدل ارزیابی مؤسسه‌های فناوری کشور	۱۳۹۸
۵	تدوین و تصویب شیوه‌نامه سنجش شایستگی نامزدهای ریاست مؤسسه‌های علمی	
۶	تدوین شیوه‌نامه بازدید از مؤسسه‌های آموزش عالی	
۷	تدوین الگوی ارزیابی پردیس‌های خودگردان دانشگاهی	
۸	بازنگری فرآیند جایابی و تعیین محل خدمت دانش‌آموختگان بورس و پیاده‌سازی در سامانه آموزش عالی	
۹	تدوین و تصویب الگوی ارزیابی مؤسسه‌های اطلاعات علمی کشور	۱۳۹۹
۱۰	طراحی الگوی ارزیابی آموزش‌های شبکه‌ای (در دست تدوین)	

۲-۳. طراحی و تحقق دولت الکترونیکی نظارت و ارزیابی (طراحی فرایندهای الکترونیکی و سامانه‌سپاری آنها)

به منظور تحقق دولت الکترونیکی و باهدف شفافیت و کارایی فرایندهای کاری، بخشی از امور مرکز به شکل الکترونیکی طراحی و در سامانه آموزش عالی(ساعا) به نشانی: hes.msrt.ir پیاده‌سازی شده است. جدول ۶ این فرایندها را نشان می‌دهد.

جدول ۶. دولت الکترونیکی نظارت و ارزیابی

ردیف	موضوع	سال اجرا
۱	بازنگری فرایند طرح سربازی اعضای هیئت علمی و پیاده‌سازی در ساعا	۱۳۹۵
۲	طراحی و پیاده‌سازی فرایند بررسی و تأیید اطلاعات دانشگاه‌ها و مؤسسه‌های آموزش عالی	۱۳۹۵
۳	بازنگری کاربرد های بازدید از دانشگاه‌ها و مؤسسه‌های آموزش عالی و پیاده‌سازی در ساعا	۱۳۹۶
۴	پیاده‌سازی الگوی ارزیابی عملکرد هیئت‌های نظارت و ارزیابی استانی در سامانه آموزش عالی	۱۳۹۷
۵	پیاده‌سازی کاربرد های گزارش‌نامه بازدید از مؤسسات آموزش عالی، پژوهشی و فناوری در ساعا	
۶	بازنگری فرایند جایابی و تعیین محل خدمت دانش‌آموختگان بورس و پیاده‌سازی در ساعا	
۷	اجرای ارزیابی عملکرد هیئت‌های نظارت و ارزیابی استانی	۱۳۹۸ و ۱۳۹۹

۳-۳. بازدیدهای نظارتی و تدوین گزارش‌های میدانی

طبق آیین‌نامه نظام نظارت، ارزیابی و تضمین کیفیت، «هیئت‌های نظارت، ارزیابی و تضمین کیفیت استانی» در هر استان در دانشگاه منتخب استان تشکیل و متولی نظارت و ارزیابی در همه مؤسسات آموزش عالی، پژوهش و فناوری استان است. ترکیب این هیئت به شرح زیر است:

۱. رئیس دانشگاه منتخب (رئیس هیئت).
۲. معاون آموزشی دانشگاه منتخب (نایب رئیس).
۳. دبیر هیئت استانی (توسط رئیس دانشگاه منتخب پیشنهاد و با امضای رئیس مرکز منصوب می‌شود)
۴. معاون پژوهش و فناوری دانشگاه منتخب.
۵. معاون فرهنگی و اجتماعی دانشگاه منتخب.
۶. شش تا هشت نفر از اعضای هیئت علمی صاحب‌نظر در امر نظارت، ارزیابی و تضمین کیفیت از «مؤسسه‌های دولتی وابسته به وزارت» مستقر در استان به پیشنهاد رئیس مؤسسه‌های مربوطه و حکم رئیس مرکز.

بازدیدهای نظارتی و میدانی این هیئت‌ها از سال ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۹ به شرح جدول ۷ بوده است:

جدول ۷. آمار بازدیدهای نظارتی هیئت‌های نظارت استانی

سال	تعداد بازدیدها
۱۳۹۲	۱۵۲۵
۱۳۹۳	۱۶۲۷
۱۳۹۴	۱۴۷۸
۱۳۹۵	۴۸۲
۱۳۹۶	۱۴۷۰
۱۳۹۷	۱۴۳۴
۱۳۹۸	۱۱۸۵
۱۳۹۹	۴۷۰

علاوه بر بازدیدهای نظارتی هیئت‌های استانی از دانشگاه‌ها و مؤسسه‌های آموزش عالی، مرکز نظارت و ارزیابی نیز ارزیابی عملکرد تعدادی از دانشگاه‌های دولتی را نیز در دستور کار داشته که جدول ۸ آمار ارزیابی‌های صورت پذیرفته را نشان می‌دهد.

جدول ۸. آمار ارزیابی عملکرد رؤسای دانشگاه‌ها و مؤسسه‌های آموزش عالی

سال	دانشگاه
۱۳۹۵	آیت الله بروجردی
۱۳۹۶	بیرجند، ملایر، علوم کشاورزی و منابع طبیعی خوزستان، کاشان
۱۳۹۷	مازندران، تربیت دبیر شهید رجایی
۱۳۹۸	نیشابور، اردکان، میبد، صنعتی کرمانشاه، صدا و سیما، فناوری‌های تخصصی نوین آمل، مراغه، مرکز تحقیقات نجوم و اخترفیزیک مراغه، مرکز منطقه ای اطلاع رسانی علوم و فناوری، پایگاه استنادی علوم جهان اسلام
۱۳۹۹	بناب، دانشگاه فرهنگیان، دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی، پردیس‌های دانشگاه‌های دولتی، مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور، مؤسسه پژوهش و برنامه ریزی آموزش عالی، مرکز مطالعات و همکاری‌های علمی بین‌المللی، پژوهشگاه پلیمر و پتروشیمی ایران، پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران

۳-۴. تأمین اعضای هیئت علمی

همانگونه که اشاره شد، یکی از وظایف مرکز نظارت و ارزیابی، نیازسنجی و تأمین اعضای هیئت علمی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی، پژوهشی و فناوری کشور و تخصیص سهمیه‌های استخدامی مربوط به آنهاست. این وظیفه به سه شکل به شرح زیر انجام می‌پذیرد:

الف. جایابی و تعیین محل خدمت دانش‌آموختگان بهره‌مند از تسهیلات بورس

برای تأمین اعضای هیئت علمی مورد نیاز دانشگاه‌ها و مؤسسه‌های آموزش عالی و پژوهشی، تعدادی از دانشجویان دوره دکتری در قالب فراخوان‌های بورس انتخاب و از تسهیلات بورس بهره‌مند شده‌اند. این دانشجویان متعهد هستند که پس از اتمام دوره

تحصیل، در محل تعیین شده توسط وزارت خدمت کنند. شایان ذکر است برای تعدادی از این افراد در زمان تحصیل محل خدمت تعیین نشده و این کار پس از اتمام دوره دکتری صورت می‌پذیرد. علاوه بر این برخی از افرادی که محل خدمت آنها در زمان دانشجویی مشخص شده است نیز با عدم نیاز مؤسسه محل خدمت خود روبرو می‌شوند. جایابی و تعیین محل خدمت افراد بهره‌مند از تسهیلات بورس در مرکز نظارت، ارزیابی و تضمین کیفیت صورت می‌پذیرد که آمار آن در جدول ۹ آمده است:

جدول ۹. تعداد افراد جایابی شده طی سال‌های ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۹

سال	۹۲	۹۳	۹۴	۹۵	۹۶	۹۷	۹۸	۹۹	جمع
تعداد	۶۴	۹۱	۹۰	۸۵	۸۰	۵۳	۴۶	۳۷	۵۴۶

با توجه به اینکه تعداد زیادی دانش‌آموخته با مدرک دکتری متقاضی استخدام در دانشگاه‌ها هستند، ضرورت اعطای تسهیلات بورس در سال‌های اخیر از بین رفته و به همین دلیل سیاست وزارت علوم نیز در این حوزه دستخوش تغییر شده است. به طوری که از سال ۱۳۹۳، فراخوانی برای پذیرش بورس انجام نشده است. تأثیر این تغییر سیاست در جدول ۹ دیده می‌شود.

ب. تأمین هیئت علمی طرح سربازی

برای رفع کمبود عضو هیئت علمی در دانشگاه‌ها و مؤسسه‌های آموزش عالی و پژوهشی در سال ۱۳۶۵ قانون «نحوه تأمین اعضای هیئت علمی» در مجلس شورای اسلامی تصویب شد. براساس این قانون، افراد می‌توانند خدمت نظام وظیفه خود را در قالب هیئت علمی در دانشگاه‌ها بگذرانند. اجرای این قانون در وزارت علوم، به مرکز نظارت و ارزیابی سپرده شده است. جدول ۱۰ روند جذب عضو هیئت علمی با استفاده از قانون مذکور را نشان می‌دهد:

جدول ۱۰. تعداد ابلاغیه‌های طرح سربازی صادره طی سال‌های ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۸ به تفکیک مدرک تحصیلی

مدرک تحصیلی	سال ۹۲	سال ۹۳	سال ۹۴	سال ۹۵	سال ۹۶	سال ۹۷	سال ۹۸	جمع
دکتری	۲۷۸	۲۴۸	۱۵۷	۸۴	۹۲	۳۷	۱۷	۲۵۰۹
کارشناسی ارشد	۷۵	۱۷	۶	۳	۱۱	۴	۵	۱۳۰۸
جمع	۳۳۱	۲۶۵	۱۶۳	۸۷	۱۰۳	۴۱	۲۲	۳۸۱۷

شایان ذکر است در سال ۱۳۹۹، به دلیل وجود تعداد زیادی از دانش‌آموختگان دوره دکتری که کارت پایان خدمت وظیفه عمومی اخذ کرده بودند، سیاست وزارت تغییر یافته و فرایند جذب عضو هیئت علمی طرح سربازی نیز متوقف شده است.

ج. صدور ابلاغ رسمی - آزمایشی برای اعضای هیئت علمی

به استناد آیین‌نامه استخدامی اعضای هیئت علمی، تبدیل وضعیت استخدامی اعضای هیئت علمی پیمانی در دانشگاه‌ها و مؤسسه‌های آموزش عالی و پژوهشی قبل از صدور حکم کارگزینی، نیازمند صدور ابلاغیه رسمی آزمایشی توسط وزیر علوم، تحقیقات و فناوری بوده است. امور اجرایی این امر تا سال ۱۳۹۵ در مرکز نظارت، ارزیابی و تضمین کیفیت صورت می‌گرفته است. در سال ۱۳۹۵ به منظور تسهیل این فرایند و جلوگیری از طولانی شدن آن و نیز اعطای اختیارات بیشتر به دانشگاه‌ها و مؤسسات رأساً

دانشگاه‌ها و مؤسسات می‌توانند پس از تأیید صلاحیت افراد در مرکز جذب اعضای هیئت علمی، حکم کارگزینی آنها را صادر کنند. در جدول ۱۱ تعداد احکام رسمی-آزمایشی صادر شده آمده است:

جدول ۱۱. تعداد ابلاغیه‌های رسمی - آزمایشی صادره طی سال‌های ۱۳۹۲ تا سال ۱۳۹۵

سال	سال ۹۲	سال ۹۳	سال ۹۴	سال ۹۵	جمع
تعداد	۵۶۶	۹۷۸	۹۲۵	۱۲۰۳	۳۷۶۲

د. صدور مجوز استخدام عضو هیئت علمی در مرتبهٔ مربی

در سال ۱۳۸۴ وزارت علوم استخدام عضو هیئت علمی با مدرک کارشناسی ارشد (در مرتبهٔ مربی) را در تمامی دانشگاه‌ها ممنوع اعلام کرد و در موارد استثنا باید مجوز لازم را از مرکز نظارت، ارزیابی و تضمین کیفیت دریافت کنند. شایان ذکر است در سال ۱۳۹۵ به استناد آیین‌نامهٔ استخدامی اعضای هیئت علمی و نیز تفویض اختیارات به دانشگاه‌ها، این وظیفه به هیئت‌های امنای دانشگاه‌ها و مؤسسات واگذار شد. آمار مجوزهای صادر شده تا سال ۱۳۹۴ در جدول ۱۲ آمده است:

جدول ۱۲. تعداد مجوزهای صادر شده برای استخدام عضو هیئت علمی در مرتبهٔ مربی

سال	۹۲	۹۳	۹۴	جمع
دانشگاه‌ها و مؤسسات دولتی	۶۵	۴۵	۲۹	۱۹۶۳
پیام نور	۱۴۸	۴۰	۲	۱۷۹۷
غیرانتفاعی	۲۲۳	۱۹۰	۱۲۴	۲۴۸۸
جمع	۴۳۶	۲۷۵	۱۵۵	۶۵۲۱

ه. توزیع شمارهٔ مستخدم اعضای هیئت علمی

پس از تأیید صلاحیت متقاضیان عضویت در هیئت علمی، برای صدور حکم کارگزینی آنان لازم است مؤسسهٔ محل خدمت شناسهٔ استخدامی آنها را اخذ کنند. دریافت شمارهٔ ردیف استخدامی از سازمان اداری و استخدامی کشور و اعلام آن به مؤسسات توسط وزارت صورت می‌پذیرد. بخشی از این فرایند در مرکز نظارت، ارزیابی و تضمین کیفیت انجام می‌شود. در جدول ۱۳ آمار توزیع و اعلام شمارهٔ ردیف استخدامی از سال ۱۳۹۲ تا سال ۱۳۹۹ برای سال‌های مختلف آمده است:

جدول ۱۳. آمار توزیع شمارهٔ مستخدم جذب عضو هیئت علمی جدید در دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی از سال ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۹

سال	۹۲	۹۳	۹۴	۹۵	۹۶	۹۷	۹۸	۹۹	جمع
تعداد تخصیص	۲۸۷۶	۱۰۰۰	۰	۰	۰	۰	۴۰۷۱	۴۳۳	۸۳۸۰

۳-۵. فرهنگ‌سازی در زمینه نظارت، ارزیابی و تضمین کیفیت

با توجه به اینکه یکی از وظایف مرکز نظارت، «توانمند سازی و آموزش کارکنان دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی با هدف تحقق «خودارزیابی» و «خودنظارتی» به منظور بهبود انجام فرایند نظارت و ارزیابی» است، مرکز برنامه‌های مختلفی را در خصوص این وظیفه به انجام رسانده است از جمله: برگزاری کارگاه‌های آموزشی ارزیابی درونی و بهبود کیفیت گروه‌های آموزشی، برای مدیران گروه‌های آموزشی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی، نشست‌های هیئت‌های نظارت استانی و مدیران دفاتر نظارت مؤسسات آموزش عالی و کارگاه‌های ارتقای کیفیت در جریان‌های آموزش عالی و نشست‌های تخصصی هم‌اندیشی در حوزه نظارت و ارزیابی است که به شرح جدول‌های ۱۴ و ۱۵ بوده است.

جدول ۱۴. فهرست نشست‌های هیئت‌های نظارت، ارزیابی و تضمین کیفیت

سال	محل برگزاری	تعداد هیئت‌های استانی شرکت کننده
۱۳۹۳	دانشگاه شهید بهشتی	۳۰
۱۳۹۴	دانشگاه شیراز	۳۰
۱۳۹۵	دانشگاه یزد	۳۰
۱۳۹۶	دانشگاه بوعلی سینا همدان	۳۰
۱۳۹۷	پژوهشگاه شیمی و مهندسی شیمی	۳۰
۱۳۹۸	دانشگاه کردستان	۳۱
۱۳۹۹	وزارت علوم	۳۱
۱۳۹۹	وزارت علوم	۳۱

جدول ۱۵. فهرست کارگاه‌های آموزشی و نشست‌های تخصصی

ردیف	عنوان	سال برگزاری	محل برگزاری	تعداد شرکت کنندگان
۱	کارگاه‌های آموزشی ارزیابی درونی	۱۳۹۵	دانشگاه بوشهر	۲۸
۲			دانشگاه ارومیه	۳۵
۳			دانشگاه بجنورد	۲۵
۴		۱۳۹۶	دانشگاه کوثر	۷
۵			دانشگاه شهید مدنی آذربایجان	۲۹
۶			دانشگاه اصفهان	۵۴
۷			دانشگاه صنعتی ارومیه	۱۲
۸			دانشگاه سبزوار	۴۸
۹			دانشگاه کردستان	۴۵

۶	دانشگاه صنعتی اراک			۱۰
۳۵	دانشگاه ایلام			۱۱
۵۲	دانشگاه الزهرا (س)			۱۲
۵۶	دانشگاه گیلان			۱۳
۳۲	دانشگاه محقق اردبیلی			۱۴
۶۳	دانشگاه شیراز			۱۵
۶	دانشکده حضرت معصومه (س)			۱۶
۵۲	دانشگاه بیرجند			۱۷
-	دانشگاه فردوسی مشهد	۱۳۹۷		۱۸
۵۷	دانشگاه ولی عصر (عج) رفسنجان، صنعتی سیرجان			۱۹
۱۲	دانشگاه صنعتی بیرجند			۲۰
-	دانشگاه بیرجند			۲۱
۵۹	دانشگاه علم و صنعت			۲۲
۲۰	دانشگاه هنر			۲۳
۲۱	دانشگاه تهران (پردیس فارابی شهر قم)			۲۴
۳۰	دانشگاه جیرفت			۲۵
۱۲	دانشگاه علم و فناوری مازندران	۱۳۹۸		۲۶
۸۰	دانشگاه یزد			۲۷
۶۰	دانشگاه سمنان			۲۸
۱۰۰	دانشگاه اصفهان	۱۳۹۷		۲۹
۱۲۰	دانشگاه شیراز			۳۰
۹۰	دانشگاه تهران	۱۳۹۸	نشست های ارتقای کیفیت دانشگاه های پیام نور، فرهنگیان و فنی حرفه ای	۳۱
۸۰	دانشگاه های پیام نور و فرهنگیان استان بوشهر			۳۲
۶۱	وزارت علوم	۱۳۹۷	نشست های مدیران دفاتر نظارت	۳۳
۵۹	وزارت علوم	۱۳۹۸	دانشگاه ها و مؤسسه -	۳۴
۱۱۸	وزارت علوم (وب کنفرانس)	۱۳۹۹	های آموزش عالی	۳۵
۸	وزارت علوم	۱۳۹۷	نشست های	۳۶
۳۰	وزارت علوم	۱۳۹۸	هم اندیشی تخصصی	۳۷

۳-۶. مدیریت عملکرد

سازمان اداری و استخدامی کشور وظایف متعددی دارد که نظارت مستمر بر اجرای برنامه‌های توسعه، پیشرفت سالیانه آنها و ارزیابی کارایی و عملکرد دستگاه‌های اجرایی کشور از جمله آنها محسوب می‌شوند. این سازمان از سال ۱۳۸۸ در قالب جشنواره شهید رجایی، به ارزیابی دستگاه‌های اجرایی کشور از طریق شاخص‌های عمومی و اختصاصی می‌پردازد. دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی، پژوهشی و فناوری دولتی، گزارش شاخص‌های اختصاصی و عمومی خود را به مرکز نظارت ارسال می‌کنند و پس از بررسی و جمع‌بندی گزارش‌های دریافتی، مجموع عملکرد آنها در قالب یک گزارش واحد به سازمان مذکور ارائه می‌شود. در سال‌های گذشته در وزارت علوم این وظیفه بر عهده سازمان سنجش آموزش کشور بود و از سال ۱۳۹۵ مرکز نظارت و ارزیابی عهده‌دار این ارزیابی شده است. مرکز نظارت برای انجام این وظیفه، اقداماتی به شرح زیر را انجام داده است:

۱. استقرار ساختار اجرایی لازم برای انجام امور مدیریت عملکرد شامل: دبیرخانه، کمیته و کارگروه‌های تخصصی.
۲. تشکیل کمیته مدیریت عملکرد، کارگروه تخصصی شاخص‌های اختصاصی و کارگروه تخصصی شاخص‌های عمومی.
۳. استقرار سامانه «تسما» برای جمع‌آوری اطلاعات از دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی، پژوهشی و فناوری دولتی.
۴. برگزاری کارگاه‌های آموزشی مدیریت عملکرد برای دبیران هیئت‌های استانی نظارت، ارزیابی و تضمین کیفیت، اعضای کارگروه شاخص‌های عمومی، اعضای کمیته مدیریت عملکرد، نمایندگان دانشگاه‌ها، پژوهشگاه‌ها و پارک‌های علم و فناوری و نمایندگان واحدهای ستادی به صورت حضوری و برخط (با بیش از ۲۰۰ شرکت‌کننده در هر دوره).
۵. تجزیه و تحلیل آمار و ارائه گزارش نتایج نهایی ارزیابی عملکرد در وزارت (شورای نظارت، شورای معاونان و شورای راهبری مدیریت) و بررسی نقاط مثبت و نقاط ضعف عملکرد وزارت.

نتایج ارزیابی وزارت علوم از سال ۱۳۹۶ تا کنون در جدول ۱۶ قابل مشاهده است.

جدول ۱۶. نتایج ارزیابی عملکرد وزارت علوم، تحقیقات و فناوری از سال ۱۳۹۶ تا سال ۱۳۹۸

سال ارزیابی	تعداد دانشگاه‌ها و مؤسسات شرکت‌کننده	ارزیابی محورهای عمومی (۱۰۰۰ امتیاز)	ارزیابی محورهای اختصاصی (۱۰۰۰ امتیاز)	نتیجه کلی (۲۰۰۰ امتیاز)	درصد تحقق
۱۳۹۶	۱۹۷	۴۲۳	۸۱۱	۱۲۳۴	۶۱/۷۴
۱۳۹۷	۲۰۹	۵۱۹	۸۷۳	۱۳۹۲	۶۹/۶
۱۳۹۸	۱۹۸	۴۳۶	۴۶۸	۹۰۵	۴۵/۲۵